

«ЗАВЖДИ ПОЧУВАВ СЕБЕ УЧИТЕЛЕМ...»**Є. М. Баран**

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано-Франківська обласна організація НСП України,
м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57; тел. +380(342)59-60-74;
e-mail: kf@pu.ukr.lit.ua*

Леонід Рудницький. Світовий код українського письменства: вибрані літературознавчі статті й дослідження /Авт. передм. Л.Рудницький; Авт. післямови Дм.Павличко; Упоряд., автор післяслова Ст.Хороб; Автор прим. Н.Вівчарик. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 334 с.

Ключові слова: *україністика, германістика, франкознавство, компаративістика.*

Усе більше відомих вчених-україністів, які жили і працювали за кордоном, залишається в ХХ столітті: Юрій Шерех, Юрій Луцький, Григорій Костюк... Встигло перейти в розряд старійшин українського літературознавства покоління, народжене перед II Світовою війною. Ось уже й Леоніду Рудницькому – академіку НАН України, професорові Пенсільванського університету, Українського Католицького Університету, Українського Вільного Університету 8 вересня 2010-го виповнилося 75!

Звичайно, що любов до української літератури у Леоніда Рудницького генетична. Батько був сотником УГА, мати – з родини Лужницьких. Рідний вуйко – Григор Лужницький – відомий український письменник, який зіграв важливу роль в житті небожа. Як пише сам Леонід Рудницький, їхні спільні розмови, часті зустрічі «були для мене цінним джерелом особистої освіти: я від нього значно більше осягнув про життя і культуру, ніж від більшості моїх професорів і запозичив у нього порівняльний підхід до української літератури» (с.10-11).

Леонід Рудницький захистив докторат в Українському Вільному Університеті у Мюнхені на тему: «Франкові переклади з німецької літератури»; габілітаційну роботу на тему «Роберт Льюїс Стівенсон і Юрій Клен» захистив 1972 року в Українському Католицькому Університеті в Римі. Все своє наукове життя Леонід Рудницький досліджує українську літературу в контексті світового письменства, насамперед в контексті німецької літератури, здобувши реноме одного із найавторитетніших германістів. Хоча про свою роботу сам дослідник говорить дуже скромно: «Зазначу, що я ніколи не вважав себе великим науковцем-літературознавцем; я завжди почував себе учителем, який старається

прищепити своїм студентам любов до кращого, вищого світу – світу літератури» (с.12). І ще одна самооцінка: «Таким справжнім аматором літератури я залишився й до сьогодні» (с.12). Хотів би тільки зауважити, що таку скромну самооцінку могла подати людина, свідомо того, що нею здобуто (а здобуто немало!), і що ще варто і можна змінити.

Склалося так, що книги Леоніда Рудницького не виходили часто в Україні. 2002-го року львів'яни перевидали його найголовнішу працю «Іван Франко й німецька література», а оцей компаративний збірник, підготовлений і упорядкований професором Прикарпатського національного університету ім.Василя Стефаника Степаном Хоробом, є другою книгою Леоніда Рудницького, видрукованою в Україні.

Книга має свою чітку структуру, й складається з двох великих розділів («Франкознавство», «Літературно-мистецькі діалоги») й завершується бібліографією, післямовама та невеликими коментарями («Штрихи до наукової біографії»).

Статті у розділах укладені так, що дають цілісне уявлення про науковий доробок літературознавця і про обшири його наукових обсервацій. Кожна зі статей Першого розділу («Німецька мова і література у творчості Івана Франка», «Іван Франко й австрійський культурний простір: вплив середовища на творчість поета», «Пісня про Нібелунгів» у перекладі Івана Франка», «Іван Франко і Гайнріх фон Кляйст: до початків української кляйстіяни», «Образ Галичини у німецькомовних творах Івана Франка», «Гете, Франко і Рим», «Франкові «Панські Жарты» в світлі німецьких літературних теорій») виповнює ті лакуни франкознавства, ставлячи проблемні питання, які ми ще не швидко заповнимо. Найголовніший висновок дослідника полягає в простій констатації факту: 1. «Ми ще досі не вивчили, ба навіть не збагнули, який вплив мав Франко на інтелектуалів-неукраїнців – своїх сучасників» (с.47);

2. «(...) значна частина Франкової кореспонденції із закордонними культурними діячами досі не зібрана й не видрукована» (с.48).

Всі статті виконані в порівняльному ключі: подаються цитати статей, листів Івана Франка мовою оригіналу (німецькою), і робиться виважений науковий коментар. Аргументація Леоніда Рудницького, на перший погляд, статична, але тут маємо величезну (невдячну!) роботу дослідника з архівними матеріалами, які не просто механічно відтворюються, а порівнюються, коментуються, з глибоким входженням в не тільки текстовий, але ширший культурологічний контекст. Чого вартує коментар із приїздом Георга Брандеса до Львова 1889 року і мимовільний конфлікт його з Іваном Франком (Франко з Грушевським запросили Брандеса на товариську зустріч, однак той не пішов, аби не образити поляків, які його запросили до Львова). Пізніше Брандес описав цей конфлікт, називаючи Франка «відомим активістом («агітатором») і журналістом», що показує, наскільки далеким він залишався від розуміння, ким був Франко...

Леонід Рудницький зупиняється також на факті біографії Івана Франка, зокрема його поїздки з Грушевським до Риму весною 1904 року, і пояснює, чому Франко так прохолодно прокоментував цю поїздку в листах до друзів, зупиняючись на маловідомому нарисі Франка німецькою мовою «*Римські враження*»... Також дослідник розглядає поему Франка «*Панські Жарти*» в світлі німецьких літературних теорій, роблячи висновок, що твір було написано за всіма канонами німецьких літературних теорій, хоча саме «*духовне полотно*» поеми «*залишається винятково українським*» (с.105).

Другий розділ книги – це різноманітні статті про дотичні зв'язки української літератури зі світовим письменством («*Роберт Льюїс Стивенсон і Юрій Клен: до генези оповідання Ю.Клена «Яблука»*»), «*Мазепа на американській сцені*», «*Василь Стефаник в англomовному світі: до рецепції майстра української прози в Канаді й США*», «*Василь Стус і німецька література: відношення поета до Гете і Рільке*», «*П'єси Володимира Винниченка на німецькій сцені*», «*Фаустівський дух у поетичній творчості Остапа Тарнавського*», «*«Далеко вічно і відвічно близько»: європейськість поезії Святослава Гординського*», «*Дмитро Чижевський і Томас Манн: до історії однієї незакінченої кореспонденції*», «*Невідомі українські переклади Гайнріха Гайне*», «*Австрійський класик Франц Грільпарцер у типологічних зв'язках*», «*Світовий вимір німецького Романтизму*», «*Лессінг в Україні*»).

Я свідомо назвав усі статті, надруковані в книзі з тим, аби читачі уявили обшири і напрям наукового мислення Леоніда Рудницького. Ця книга є своєрідним гімном літературознавчій (фактографічній, джерельній) деталі. Стиль досліджень Леоніда Рудницького традиційний. Головна літературознавча інтрига сеї книги в умінні komponувати матеріал так, що той або інший факт (та чи інша деталь) говорили самі за себе, при чому знання англо-американського і німецького літературного контекстів дозволяє дослідникові робити не патріотико-патетичні, а обгрунтовані наукові висновки, з яких стає зрозуміло, що українська література давно є беззаперечною і вагомою складовою світового літературного процесу. Інша справа, що як раніше, так і тепер, найголовнішою перепорою повноцінного пізнання української літератури європейською (світовою) спільнотою була і залишається політична кон'юнктура, прописаність чи непрописаність України на політичній карті світу.

Леонід Рудницький чесно виконує свій обов'язок: популяризувати українську літературу в світі. Чесно і гідно, як належить нащадкові славних галицьких родин Рудницьких-Лужницьких-Опільських. І той найголовніший життєвий і естетичний висновок, який зробив дослідник («*Може, ця книжка вибраних літературознавчих статей і досліджень посилить зацікавлення молодих читачів до рідної української та світової літератури і зробить їх громадянами цього вищого і кращого світу, в якому я мав за велике щастя прожити довгий вік*»), лише увиразнює той факт, що Леонід Рудницький є Вільним Громадянином Вільного Світу – ЛІТЕРАТУРИ. Поряд зі світом дитинства – найкращим зі світів.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 17.11.2010р.
Рекомендовано до друку докт. філос. наук, проф. Карасем А.Ф.*

«ALWAYS FELT TEACHER...»

Ye. M. Baran

*PreCarpathian National University by V. Stefanyk,, 57 Shevchenko Street,
Ivano-Frankivs'k, 76000, Ukraine, ph. +380(342) 50-60-74;
e-mail: kf@pu.ukr.lit.ua*

*Leonid Roudnitkyi. World code of the Ukrainian writing: chosen study
articles of literature and researches /Avt. peredm. L.Roudnitsky; Avt. pislyamovi
D. Pavlychko;, author St.Хороб; Author of prim. N.Vivcharic. - Ivano-
Frankivs'k: Vid-vo Pricarpatscogo national university of the name of Vasil
Stefanik, 2010. - 334 p.*

Keywords: *ucrainistica, germanistica, francoznavstvo, comparativistic.*